

Instrukcja dla korzystających

Wykaz Legionistów nie jest słownikiem biograficznym. Założeniem Autorów było zgromadzenie nazwisk i podstawowych danych do wszystkich, którzy służyli w tej formacji podczas I wojny światowej. Na początku rozważań nad formatem publikacji internetowej i drukowanej stała dyrektywa udostępnienia surowych danych w sieci, a potem rozbudowa danych osobowych o „mini-biogram” i publikacja książkowa. Niemniej tego rodzaju podejście wymagało odrębnej pracy i podwójnego podejścia do każdej opisywanej postaci, - a to znacznie wydłużyłoby proces. Stąd obecna wersja w Internecie pozostaje przede wszystkim wykazem i będzie systematycznie uzupełniana o krótkie biogramy.

W konstruowaniu przebiegu służby koncentrowaliśmy się na latach 1914-1918. Gdy chodzi o dalszą służbę, podajemy skrócone dane, odwołując się w przypisach do najważniejszej literatury przedmiotu, pozwalającej na ich rozszerzenie. Konstruując Wykaz poddaliśmy materiał archiwalny i literaturę krytyce naukowej. Zdarza się bowiem, że w relacjach pamiętnikarskich, przekazach ustnych funkcjonujących w tradycji rodzinnej, czy wreszcie w danych pośrednich (np. w inskrypcjach nagrobnych) pojawiają się informacje sugerujące służbę w Legionach Polskich, które – po wnikliwych analizach – nie znajdują potwierdzenia.

Podajemy poniżej katalog podstawowych informacji, które zgromadziliśmy i pragniemy dalej gromadzić. Na ten katalog (oczywiście, jeśli dane te były możliwe do ustalenia) składają się:

- nazwisko,
- imię bądź imiona,
- pseudonim,
- data i miejsce urodzenia oraz „przynależność”
- imię ojca,
- imię matki,
- wyznanie,
- wykształcenie lub zawód,
- stopień wojskowy i nr karty (legitymacji),
- przydział
- przebieg służby,
- sygnatura – przypisy archiwalne,

Wykaz jest zaproszeniem do uzupełnień już występujących zapisów, oraz o nowe nazwiska, w oparciu o materiały źródłowe, legitymacje, dokumenty kościelne, fotografie i temu podobne. Rzecz jasna mogą to być skany. Będziemy je systematycznie analizować i zależnie od wartości wykorzystywać.

Kilka słów komentarza domaga się sprawa rang i stopni. W tomie towarzyszącym piszemy, że zgodnie z ustaleniami na szczepku Naczelnej Komendy Armii (NKA) i Ministerstwa Obrony Krajowej, legionieści nie mieli prawa do noszenia oznak stopni wojskowych. Oznaczenie ich funkcji zostało ustalone w odrębnym trybie. Legionieści posługiwali się początkowo określeniami funkcyjnymi, na przykład obywatel sekcyjny. A w pragmatyce władz wojskowych monarchii równoważnikiem stopni w awansach były rangi, na przykład XII odpowiadała chorążemu (pierwszy stopień oficerski) IX kapitanowi. Po drugie istniały dwa tryby awansowe, jeden wewnętrzny wprowadzony przez Komendanta 1. pp (pierwsze nominacje oficerskie miały miejsce 9 października 1914) i drugi, na wniosek Komendy LP lub NKA, lub na wniosek przykładowo Komendy Grupy LP. Podajemy wszystkie dostępne źródłowo nominacje czynników polskich, niezależnie od tego, czy uzyskały akceptację i czy były honorowane przez c. i k armię. Takie podejście dokumentuje sposób tworzenia struktur polskich formacji zbrojnych w Galicji, niezależnie od obowiązujących po 16 września 1914 roku przepisów.

Już w momencie wysłania wniosku awansowego Komenda LP lub Komenda Grupy informowały (na przykład w "Gońcu Polowym Legionów") o jego złożeniu. Potem w tym samym "Gońcu" i innych urzędowych organach ogłaszano numer rozkazu NKA (AOK) i datę awansu. Tego rodzaju dane przywołujemy w *Wykazie*. Najczęściej załatwiano sprawę grupowo, czyli awanse dla szeregu osób. W II Brygadzie nie stosowano odrębnej od NKA polityki awansowej. Należy uwzględnić, że nieco inaczej sprawa stopni i ich odpowiedników, oraz awansów wyglądała na przykład u lekarzy i przedstawicieli innych służb pomocniczych, nie uprawnionych do noszenia broni.

Rangi wojskowe i stopnie oficerskie w nomenklaturze władz wojskowych monarchii habsburskiej:

Ranga XII – chorąży

Ranga XI – ppor.

Ranga X – por.

Ranga IX – kpt.

Ranga VIII – mjr

Ranga VII – ppłk

Ranga VI – płk

Stopnie personelu medycznego używane w armii austro-węgierskiej:

Sanitatssoldat – szeregowy

Patrouillefuhrer – st.szeregowy

Sanitatsgehilfe 3 kl – kapral

Sanitatsgehilfe 2 kl – plutonowy

Sanitatsgehilfe 1 kl - sierżant

Asstenarzt – ppor. – XI ranga (officer)

Oberarzt – por. – X ranga

Regimentsarzt – kpt. – IX ranga

Stabsarzt – mjr – VII ranga

Oberstabsarzt 2.kl. – ppłk – VII ranga

Oberstabsarzt 1.kl. – płk – VI ranga

Generalstabsarzt – generał brygady, V ranga

Wykaz najczęściej występujących skrótów:

A.K. – Armia Krajowa

AOK – Naczelna Komenda Armii (NKA)

BK – Brygada Kawalerii

I Bryg. – I Brygada Legionów Polskich

II Bryg. - II Brygada Legionów Polskich

CAW – Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie

CBW DW NKN – Centralne Biuro Wydawnictw Departamentu Wojskowego
Naczelnego Komitetu Narodowego

CBW -Centralne Biuro Werbunkowe

c.i k. – cesarski i królewski (wspólne organy monarchii, w tym armia, np. c i k.
Komenda Wojskowa, c i k. 45.pp)

CUE – Centralny Urząd Ewidencyjny DW NKN

DOGen. – Dowództwo Okręgu Generalnego
DOK – Dowództwo Okręgu Korpusu
DW NKN – Departament Wojskowy NKN
DP – dywizja piechoty
IJP NY – Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku
KIZ – Krajowy Inspektorat Zaciągu
KKM – kompania karabinów maszynowych
KN – Krzyż Niepodległości
komp. – kompania
KW – Krzyż Walecznych
MSWojsk. – Ministerstwo Spraw Wojskowych
NDWP – Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego
NKA – Naczelna Komenda Armii (AOK)
NKN - Naczelny Komitet Narodowy
O. – Oddział Sztabu Głównego
okm – oddział karabinów maszynowych
Oss. – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
p.art. pułk artylerii
pp - pułk piechoty
P.Uł. pułk ułanów
PKP – Polski Korpus Posiłkowy
PSZ – Polska Siła Zbrojna (*Polnische Wehrmacht*)
psk – pułk strzelców konnych
SG – Sztab Generalny, Sztab Główny
SZP – Służba Zwycięstwu Polsce
VM – order Virtuti Militari

WP – Wojsko Polskie

Janusz Cisek, Marek Cisek